

Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de beroepsbevolking naar nationaliteit en herkomst.

Nulmeting 2012

Wouter Vanderbiesen
Wim Herremans

Juli 2015

Methodologisch rapport

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 - 3000 Leuven
T:+32 (0)16 32 32 39
steunpuntwse@kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

Vlaamse Arbeidsrekening.
Raming van de beroepsbevolking
naar nationaliteit en herkomst.

Nulmeting 2012

Vanderbiesen, W., & Herremans, W. (2015). *Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de beroepsbevolking naar nationaliteit en herkomst. Nulmeting 2012* (methodologisch rapport). Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie

ISBN: 9789088731228

Copyright (2015)

Steunpunt Werk en Sociale Economie

Parkstraat 45 bus 5303 – B-3000 Leuven

T: +32(0)16 32 32 39

steunpuntwse@kuleuven.be

www.steunpuntwse.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this report may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means, without permission in writing from the publisher.

1. Inleiding

Met het Loopbaan- en diversiteitsbeleid wil de Vlaamse overheid bijdragen tot een meer evenredige participatie van kansengroepen op de arbeidsmarkt. Eén van de prioritaire kansengroepen die hierin, omwille van hun lagere werkzaamheid en hogere werkloosheid, bijzondere aandacht krijgt zijn personen van buitenlandse herkomst. Tot voor kort was deze kansengroep echter onderbelicht in de Vlaamse arbeidsmarktmonitoring, vooral door het gebrek aan geschikte administratieve databronnen om hen in kaart te brengen of het ontbreken van een eenduidige definitie en afbakening van de doelgroep.

Sinds de integratie van administratieve gegevens over de herkomst van de bevolking in het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (AM&SB) bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ) is het probleem van de databeschikbaarheid echter van de baan. Daarenboven werd over verschillende beleidsdomeinen heen, in samenwerking tussen het Steunpunt WSE, het Departement WSE en de Studiedienst Vlaamse Regering, en in afstemming met federale en lokale overheidsinstellingen, een uniforme conceptafbakening overeengekomen om de doelgroep van personen met een buitenlandse herkomst te identificeren. Dit conform het SERV-advies 'Monitoring van personen van allochtone afkomst op basis van administratieve databestanden' (Commissie Diversiteit, 2014)¹ en de doelgroepomschrijving zoals vastgelegd in het Vlaams Integratiedecreet van 2013 en geoperationaliseerd in het kader van het horizontaal integratiebeleid (Commissie Integratiebeleid, 2014).

Deze recente evoluties leidden reeds tot een aantal publicaties om de positie van personen met buitenlandse herkomst in de samenleving en op de arbeidsmarkt in kaart te brengen. We denken hierbij aan de 'Herkomstmonitor 2015' van het Departement WSE (Djait, 2015)² en de 'Lokale Inburgerings- en Integratiemonitor' van de Studiedienst Vlaamse Regering.³

Aansluitend hierbij kunnen we nu ook de beroepsbevolking in de Vlaamse arbeidsrekening verrijken met nationaliteits- en herkomstgegevens aan de hand van de informatie uit het Datawarehouse AM&SB. In dit rapport beschrijven we de werkwijze die we hiervoor hanteren. We gaan daarbij uit van de bestaande arbeidsrekeningtelling van de bevolking naar socio-economische positie (werkend, nwwz, niet-beroepsactief) volgens geslacht, leeftijdsklasse (20-24 jaar, 25-49 jaar, 50-64 jaar) en woonplaats, die we verder zullen verdelen naar nationaliteits- en herkomstgroep (Belg, andere landen uit de EU-15, andere landen uit de EU-27 en niet-EU landen). Tevens laat een dergelijke verdeling toe dat we de activiteits-, werkzaamheids- en werkloosheidsgraden kunnen berekenen voor de bevolking uit deze groepen, tot op gemeentelijk niveau.

Een belangrijk criterium dat we hierbij hanteren is dat de uitbereiding met de nationaliteits- en herkomstgegevens volledig afgestemd moet zijn op de bestaande tellingen in de Vlaamse arbeidsrekening (cf. interne consistentie). Dit betekent dat de optelsom van de verschillende nationaliteits- of herkomstgroepen per gemeente, leeftijdsgroep en geslacht gelijk moet zijn aan de totale bevolking per socio-economische positie. Om dit te vrijwaren maken we gebruik van verdeelsleutels of *conversiecoëfficiënten* waarmee we de eerder gepubliceerde cijfers over de bevolking naar socio-economische positie verder kunnen opdelen naar nationaliteit en herkomst.

In dit methodologisch rapport beschrijven we de gehanteerde begrippen en definities, het integratieproces en de methodologie voor de verdere verdeling van de bevolking per socio-economische positie naar nationaliteit en herkomst voor het jaar 2012 (nulmeting). Tevens zullen we even stilstaan bij de vergelijking van de methodologie en resultaten in de Vlaamse arbeidsrekening enerzijds en in de Herkomstmonitor van het Departement WSE anderzijds.

¹ Zie http://www.serv.be/sites/default/files/documenten/COMD_ADV_monitoring_allochtonen_20140704.pdf

² Zie http://www.werk.be/sites/default/files/herkomstmonitor_2015.pdf

³ Zie <http://aps.vlaanderen.be/lokaal/integratiemonitor.html>

2. Begrippen & definities

2.1. Bronstatistieken

a) Bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening

Vertrekbasis voor de integratie van de nationaliteits- en herkomstgegevens is de basistelling van de bevolking naar socio-economische positie (werkenden, niet-werkende werkzoekenden, niet-beroepsactieven), zoals verwerkt in de Vlaamse arbeidsrekening 2012. Deze telling heeft betrekking op een jaargemiddelde voor 2012 en is reeds het resultaat van de integratie van verschillende administratieve bronnen. Voor meer info over dit integratieproces, zie het methodologisch rapport 'Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Basis- en detailtabellen. Update 2012' (Vanderbiesen, 2014).⁴

b) Nationaliteits- en herkomstgegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de KSZ

Voor de verdere verdeling van de bevolking per socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening naar nationaliteit en herkomst, doen we beroep op gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ). Deze gegevens zijn het resultaat van een koppeling tussen de arbeidsmarktgegevens van het Datawarehouse en de gegevens over de nationaliteitshistoriek van een persoon en diens ouders uit het Rijksregister. Deze gegevens hebben betrekking op de vier kwartalen van 2012 en werden omgerekend tot een jaargemiddelde.

c) Uitgaande grensarbeid naar nationaliteit van het RIZIV

Omdat het Datawarehouse tot dusver geen informatie bevat over de uitgaande grensarbeid kunnen we die bron niet aanwenden voor de verdeling naar nationaliteit of herkomst van de uitgaande grensarbeiders.⁵ Daarom gebruiken we voor deze specifieke groep van werknemers de gegevens van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) (op basis van de registratie van grensarbeiders bij de Belgische ziekenfondsen). Het gaat hierbij om een telling van de uitgaande grensarbeid op 31 december 2012. Aan de hand van deze RIZIV-data krijgen we zicht op de nationaliteit van uitgaande grensarbeiders. Over de herkomst van de uitgaande grensarbeiders is er echter geen informatie beschikbaar (zie verder).

2.2. Definities

a) Nationaliteit

Voor de verdeling naar nationaliteit gaan we uit van de 'huidige nationaliteit' van de inwoners, ingedeeld volgens vier nationaliteitsgroepen:

1. *Belg*: Belgische nationaliteit
2. *Andere EU-15*: een andere (dan de Belgische) nationaliteit binnen de EU-15
3. *Andere EU-27*: een andere (dan de Belgische dan wel andere EU-15) nationaliteit binnen de EU-27
4. *Niet-EU*: een nationaliteit van een land buiten de EU-27

⁴ Zie www.steunpuntwse.be/node/3041

⁵ Intussen is het wel mogelijk om de grensarbeiders te identificeren op basis van het Datawarehouse zodat we bij een update van de herkomstgegevens in de Vlaamse arbeidsrekening wellicht geen aparte berekening meer nodig hebben voor deze groep van werknemers.

b) Herkomst

Voor de verdeling naar herkomst sluiten we aan bij de conceptafbakening zoals onderling afgestemd tussen de regionale en federale studie- en beleidsinstanties en uitgewerkt in een uniforme operationalisering van de doelgroep 'personen van buitenlandse herkomst' in het kader van het horizontaal integratiebeleid (Commissie Integratiebeleid, 2014). De herkomst van een persoon wordt daarbij bepaald op basis van vier criteria, met name: de huidige nationaliteit van de persoon, de eerst gekende nationaliteit van de persoon in het Rijksregister, de eerst gekende nationaliteit van de vader, en de eerst gekende nationaliteit van de moeder. Wanneer de nationaliteit in één van deze vier gevallen niet Belgisch is, dan wordt deze persoon beschouwd als iemand met een *buitenlandse herkomst*. Anderzijds volgt daaruit dat iemand een *Belgische herkomst* wordt toegekend indien zijn of haar huidige en eerste nationaliteit Belgisch is, en indien beide ouders de Belgische als eerste nationaliteit hebben.

Ook de personen met een *onvolledige nationaliteitshistoriek* waarvoor op basis van bovenstaande criteria geen buitenlandse herkomst gekend is, worden gerekend als zijnde van *Belgische herkomst*. In de praktijk gaat het hierbij vooral om oudere personen met een Belgische huidige of eerste nationaliteit waarvoor in het Rijksregister geen informatie bekend is over de eerste nationaliteit van de ouders. Aangezien de meesten van hen geboren zijn vóór 1970 en de mogelijkheden voor vreemdelingen en hun nakomelingen om de Belgische nationaliteit te verwerven tot de jaren negentig beperkt waren, kan er vanuit gegaan worden dat de grote meerderheid van deze groep personen van Belgische herkomst is (Djait, 2015).

De indeling naar herkomst gebeurt eveneens in vier herkomstgroepen:

1. *Belg*: Belgische herkomst
2. *Andere EU-15*: een andere (dan de Belgische) herkomst binnen de EU-15
3. *Andere EU-27*: een andere (dan de Belgische dan wel andere EU-15) herkomst binnen de EU-27
4. *Niet-EU*: een herkomst van een land buiten de EU-27

Om de personen van buitenlandse herkomst op te delen naar deze herkomstgroepen wordt eerst gekeken naar de eerste nationaliteit van de vader en vervolgens – indien deze van de vader onbekend of Belgisch is – naar de eerste nationaliteit van de moeder. Is die op haar beurt onbekend of Belgisch dan wordt gekeken naar de eerste nationaliteit van de persoon zelf, en is die ten slotte ook onbekend of Belgisch, dan wordt gekeken naar de huidige nationaliteit van de persoon zelf.

3. Verdeling naar nationaliteit en herkomst: werkwijze

In wat volgt beschrijven we de verschillende methodologische stappen om de bevolking per socio-economische positie uit de Vlaamse arbeidsrekening te verdelen volgens nationaliteit en herkomst. De werkwijze is daarbij verschillend voor enerzijds het gros van de (beroeps)bevolking, zonder uitgaande grensarbeiders, en anderzijds de uitgaande grensarbeiders. We bespreken de methodologie voor beide groepen afzonderlijk.

3.1. (Beroeps)bevolking, zonder uitgaande grensarbeid

a) Correctie niet-beroepsactieven

De verdeling naar nationaliteit en herkomst is het resultaat van de aanmaak van verdeelsleutels of conversiecoëfficiënten op basis van het Datawarehouse, en het verdelen van de beroepsbevolking uit de arbeidsrekening naar nationaliteit en herkomst volgens deze conversiecoëfficiënten.

Voorafgaand aan de berekening van de conversiecoëfficiënten voeren we echter een correctie door op het basisbestand van het Datawarehouse AM&SB, meer bepaald op de niet-beroepsactieven. In het Datawarehouse worden de uitgaande grensarbeiders tot dusver niet als grensarbeiders herkend waardoor zij niet bij de werkenden geteld worden, maar bij de niet-beroepsactieven. In de Vlaamse arbeidsrekening worden de uitgaande grensarbeiders daarentegen als afzonderlijke groep bijgeraamd bij de werkenden (loontrekkenden).⁶ Omdat de gegevens over de uitgaande grensarbeiders niet beschikbaar zijn in het Datawarehouse, zullen we deze groep verdelen naar nationaliteit op basis van RIZIV-gegevens (zie verder in paragraaf 3.2).

Doordat de uitgaande grensarbeiders in het Datawarehousebestand onder de niet-beroepsactieven vallen, is de verdeling van deze niet-beroepsactieven naar nationaliteit en herkomst vertekend. Uitgaande grensarbeiders blijven immers in grotere mate een nationaliteit te hebben uit andere EU-15 landen (met name hoofdzakelijk onze buurlanden) dan gemiddeld voor de globale groep niet-beroepsactieven.

Om hieraan te verhelpen worden deze grensarbeiders, zoals geteld in de Vlaamse arbeidsrekening, in mindering gebracht bij de niet-actieven uit het Datawarehousebestand (op het meest gedetailleerde observatieniveau 'gemeente-geslacht-leeftijdsklasse'), wat moet leiden tot een meer realistische verdeling van de niet-beroepsactieven naar nationaliteit en herkomst, en meer specifiek tot een neerwaartse correctie van het aandeel/aantal inactieven onder de categorie 'andere EU-15'.

b) Aanmaak conversiecoëfficiënten

De uitbereiding met de nationaliteits- en herkomstgegevens dient zoals gezegd volledig afgestemd te zijn op de bestaande tellingen in de Vlaamse arbeidsrekening (cf. interne consistentie). Dit betekent dat de optelsom van de verschillende nationaliteits- of herkomstgroepen per gemeente, leeftijdsgroep en geslacht gelijk moet zijn aan de totale bevolking per socio-economische positie. Om dit te vrijwaren maken we gebruik van verdeelsleutels of *conversiecoëfficiënten* naar nationaliteit en herkomst.

Voor de aanmaak van deze conversiecoëfficiënten maken we gebruik van de data uit het Datawarehouse AM&SB. Op basis van het Datawarehouse beschikken we over de telling van het aantal personen over de vier kwartalen van 2012 (omgerekend naar een jaargemiddelde), naar gemeente, geslacht, leeftijdsklasse en socio-economische positie (niet-beroepsactief, nwwz, loontrekkend of zelfstandig/helper). Voor de celcombinaties op dit observatieniveau worden conversiesleutels gemaakt naar nationaliteit dan wel herkomst, en dit volgens de vier onderscheiden nationaliteits- of herkomstgroepen (Belg, andere EU-15, andere EU-27, niet-EU).

In een beperkt aantal gevallen (een 400-tal personen over het hele bestand) zijn er celcombinaties die wel in de Vlaamse arbeidsrekening voorkomen, maar niet in het conversiebestand op basis van het Datawarehouse. Voor deze observaties worden conversiecoëfficiënten berekend op een hoger geaggregeerd niveau.

c) Koppeling conversiecoëfficiënten aan de VAR-(beroeps)bevolking

De geconstrueerde conversiecoëfficiënten worden vervolgens gekoppeld aan de bestaande telling van de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening (zonder de uitgaande grensarbeiders), op het meest gedetailleerde observatieniveau (naar socio-economische positie, gemeente, geslacht en leeftijdsklasse), en vervolgens gewogen naar hun aandeel in de verschillende nationaliteits- of herkomstgroepen.

⁶ Dit is tevens het geval voor de studenten, waarvoor we op basis van de beschikbare data echter niet kunnen corrigeren voor de verdeling naar nationaliteit en herkomst. Zij worden bijgevolg verdeeld volgens de info over de nationaliteit en herkomst van globale groep loontrekkenden.

3.2. Uitgaande grensarbeiders

Omdat er in het Datawarehouse tot dusver geen uitgaande grensarbeiders geregistreerd worden (cf. supra), kunnen we op basis van de Datawarehousegegevens geen conversiecoëfficiënten berekenen voor een verdeling naar nationaliteit of herkomst van deze groep. Een verdeling volgens de globale groep loontrekkenden zou bovendien tot vertekening leiden door het specifieke karakter van de groep uitgaande grensarbeiders. Zo blijken zij heel wat sterker dan de globale groep loontrekkenden vertegenwoordigd te zijn onder de nationaliteitsgroep van ‘andere EU-15’ landen. Dit als gevolg van het feit dat het vaak gaat over uitgaande grensarbeiders die wonen in België (veelal in de grensstreken), maar die de nationaliteit bezitten van hun werkland (bijvoorbeeld Nederlanders die in het noorden van België wonen en in hun ‘thuisland’ gaan werken).

Voor deze groep van uitgaande grensarbeiders naar onze buurlanden hanteren we bijgevolg een andere methodologie en doen we beroep op bijkomende RIZIV-data met informatie over de nationaliteit van de grensarbeiders. Voor elk van de vier categorieën van uitgaande grensarbeiders – naar Duitsland, Frankrijk, Luxemburg dan wel Nederland – construeren we met name een conversiecoëfficiënt naar nationaliteitsgroep. Aangezien we voor de verdeling naar nationaliteit van de uitgaande grensarbeiders enkel over de globale gegevens op Belgische niveau beschikken (en dus niet naar gemeente, geslacht en leeftijd) passen we voor al deze subgroepen dezelfde conversiecoëfficiënten toe.

In tabel 1 geven we de verdeling van de uitgaande grensarbeiders per werkland, volgens nationaliteitsgroep, toegepast volgens deze RIZIV-conversiecoëfficiënten.

Tabel 1. Verdeling van de uitgaande grensarbeiders in de Vlaamse arbeidsrekening naar werkland en nationaliteit (België, jaargemiddelde 2012)

WERKLAND	NATIONALITEIT					Totaal	België (%)	andere EU-15 (%)	andere EU-27 (%)	niet-EU (%)	Totaal (%)
	België (n)	andere EU-15 (n)	andere EU-27 (n)	niet-EU (n)	Totaal (n)						
Duitsland	2 291	3 455	14	25	5 785	39,6	59,7	0,2	0,4	100,0	
Frankrijk	2 068	4 557	10	25	6 660	31,1	68,4	0,2	0,4	100,0	
Luxemburg	33 311	4 026	147	139	37 623	88,5	10,7	0,4	0,4	100,0	
Nederland	12 518	21 107	176	160	33 961	36,9	62,2	0,5	0,5	100,0	
Totaal	50 188	33 145	347	349	84 029	59,7	39,4	0,4	0,4	100,0	

Bron: RIZIV / Vlaamse Arbeidsrekening (Bewerking Steunpunt WSE)

Deze afzonderlijke verdelingswijze voor de uitgaande grensarbeiders is echter enkel mogelijk op basis van de *nationaliteit* van de grensarbeiders. Bij RIZIV zijn immers geen data voorhanden die ons informatie geven over hun herkomst. Voor de aanmaak van de conversiecoëfficiënten naar herkomstgroep gaan we evenwel op dezelfde manier tewerk, en gebruiken we eveneens de informatie over de verdeling naar nationaliteit. We gebruiken met andere woorden het nationaliteitscriterium als *proxy* voor een verdeling van de uitgaande grensarbeiders naar ‘herkomst’. Deze werkwijze zal hoogstwaarschijnlijk heel wat beter aansluiten bij de realiteit dan wanneer we de uitgaande grensarbeiders zouden verdelen op basis van de verdeling naar herkomst zoals gekend voor de globale groep loontrekkenden in het Datawarehouse. Zoals we eerder aangaven zou dit leiden tot een onderschatting van het aantal en aandeel grensarbeiders met een herkomst uit een ‘ander EU-15’ (buur)land, aangezien vele uitgaande grensarbeiders de nationaliteit – en daaruit volgend wellicht ook herkomst – hebben van hun werk- of thuisland.

3.3. Eindresultaat

Na de samenvoeging van de uitgaande grensarbeid en de rest van de (beroeps)bevolking bekomen we een verdeling van de totale bevolking naar nationaliteits- en herkomstgroep. Het resultaat daarvan wordt weergegeven in onderstaande tabellen 2 en 3.⁷

Tabel 2. Verdeling van de totale bevolking (15-64 jaar) volgens socio-economische positie, naar **NATIONALITEIT** (België en Vlaams Gewest; jaargemiddelde 2012)

BELGIË	België	andere	andere	niet-EU	Totaal	België	andere	andere	niet-EU	Totaal
	(n)	EU-15	EU-27	(n)	(n)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Loontrekkend	3 424 178	192 040	41 923	85 531	3 743 672	91,5	5,1	1,1	2,3	100,0
Zelfstandig/helper	618 680	42 481	24 021	11 870	697 052	88,8	6,1	3,4	1,7	100,0
NWWZ	461 656	41 420	6 154	50 984	560 214	82,4	7,4	1,1	9,1	100,0
Niet-beroepsactief	1 860 450	188 985	49 249	147 288	2 245 972	82,8	8,4	2,2	6,6	100,0
Totaal	6 364 964	464 926	121 347	295 673	7 246 910	87,8	6,4	1,7	4,1	100,0
VLAANDEREN	België	andere	andere	niet-EU	Totaal	België	andere	andere	niet-EU	Totaal
	(n)	EU-15	EU-27	(n)	(n)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Loontrekkend	2 168 609	75 443	24 238	43 330	2 311 619	93,8	3,2	1,1	1,9	100,0
Zelfstandig/helper	403 781	17 262	6 805	5 288	433 136	93,2	4,0	1,6	1,2	100,0
NWWZ	171 085	10 476	3 254	19 581	204 396	83,7	5,1	1,6	9,6	100,0
Niet-beroepsactief	1 059 007	57 791	19 266	60 912	1 196 976	88,5	4,8	1,6	5,1	100,0
Totaal	3 802 482	160 971	53 563	129 110	4 146 127	91,7	3,9	1,3	3,1	100,0

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – Bevolkingsstatistieken, DWH AM&SB bij de KSZ, FOD WASO (Bewerking Steunpunt WSE)

Tabel 3. Verdeling van de totale bevolking (15-64 jaar) volgens socio-economische positie, naar **HERKOMST** (België en Vlaams Gewest; jaargemiddelde 2012)

BELGIË	België	andere	andere	niet-EU	Totaal	België	andere	andere	niet-EU	Totaal
	(n)	EU-15	EU-27	(n)	(n)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Loontrekkend	2 918 688	420 072	65 164	339 748	3 743 672	78,0	11,2	1,7	9,1	100,0
Zelfstandig/helper	542 092	73 415	28 442	53 103	697 052	77,8	10,5	4,1	7,6	100,0
NWWZ	298 316	88 275	11 571	162 052	560 214	53,3	15,8	2,1	28,9	100,0
Niet-beroepsactief	1 451 641	339 217	64 896	390 218	2 245 972	64,6	15,1	2,9	17,4	100,0
Totaal	5 210 737	920 979	170 073	945 121	7 246 910	71,9	12,7	2,3	13,0	100,0
VLAANDEREN	België	andere	andere	niet-EU	Totaal	België	andere	andere	niet-EU	Totaal
	(n)	EU-15	EU-27	(n)	(n)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Loontrekkend	1 967 267	148 902	33 709	161 541	2 311 619	85,1	6,4	1,5	7,0	100,0
Zelfstandig/helper	372 718	28 713	8 524	23 181	433 136	86,0	6,6	2,0	5,4	100,0
NWWZ	126 757	18 552	4 637	54 450	204 396	62,0	9,1	2,3	26,6	100,0
Niet-beroepsactief	907 095	103 072	25 182	161 627	1 196 976	75,8	8,6	2,1	13,5	100,0
Totaal	3 374 036	299 239	72 052	400 799	4 146 127	81,4	7,2	1,7	9,7	100,0

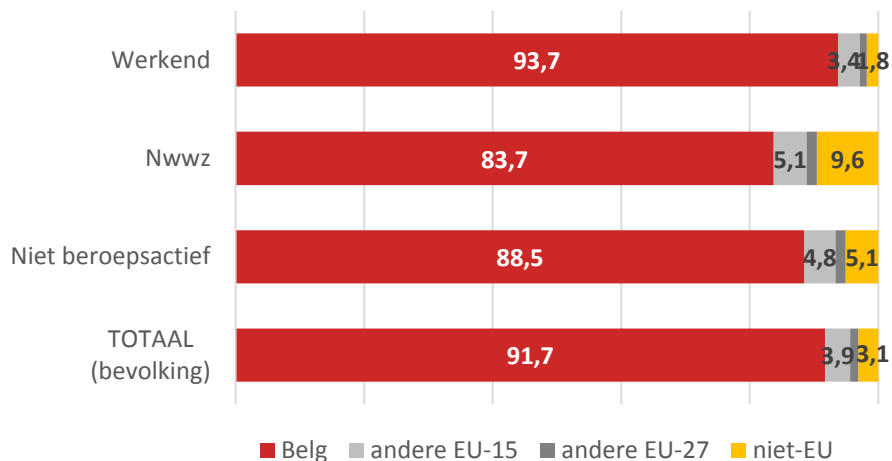
Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – Bevolkingsstatistieken, DWH AM&SB bij de KSZ, FOD WASO (Bewerking Steunpunt WSE)

⁷ In deze tabellen beschouwen we de totale bevolking van 15- tot en met 64 jaar. In de tabellen die zullen worden gepubliceerd op de website (www.steunpuntwse.be) zal de leeftijd worden afgebakend op 20- tot en met 64 jaar.

Afgebakend voor het Vlaams gewest geven we verdere enkele kerncijfers weer in onderstaande figuren 1a en 1b (nationaliteit) en 2a en 2b (herkomst).

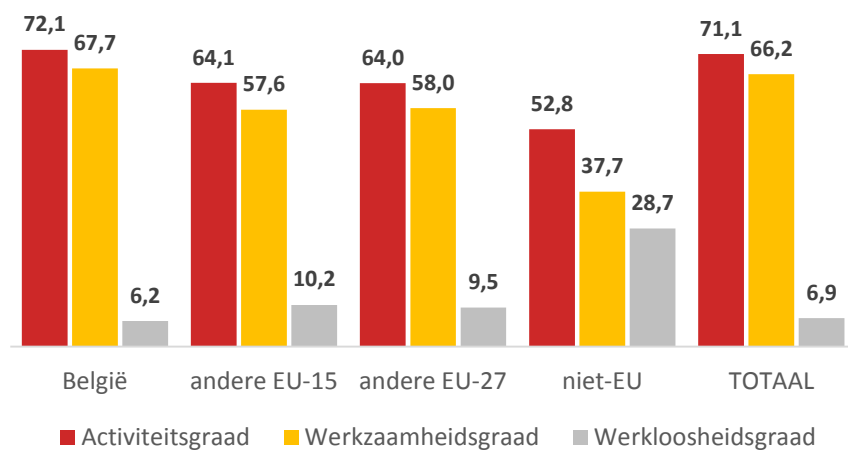
NATIONALITEIT

Figuur 1a. Verdeling (%) van de totale bevolking (15-64 jaar) volgens socio-economische positie, naar **nationaliteit** (Vlaanderen, jaargemiddelde 2012)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – Bevolkingsstatistieken, DWH AM&SB bij de KSZ, FOD WASO (Bewerking Steunpunt WSE)

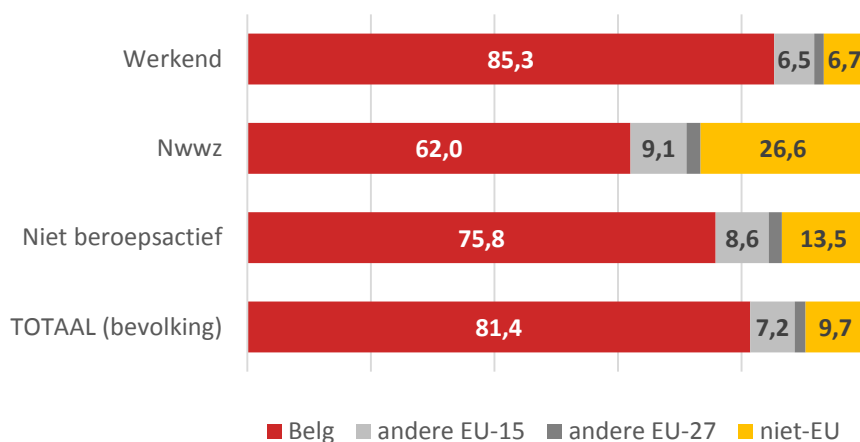
Figuur 1b. Activiteits-, werkzaamheids- en werkloosheidsgraad (%) volgens **nationaliteitsgroep** (Vlaanderen, 15-64 jaar, jaargemiddelde 2012)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – Bevolkingsstatistieken, DWH AM&SB bij de KSZ, FOD WASO (Bewerking Steunpunt WSE)

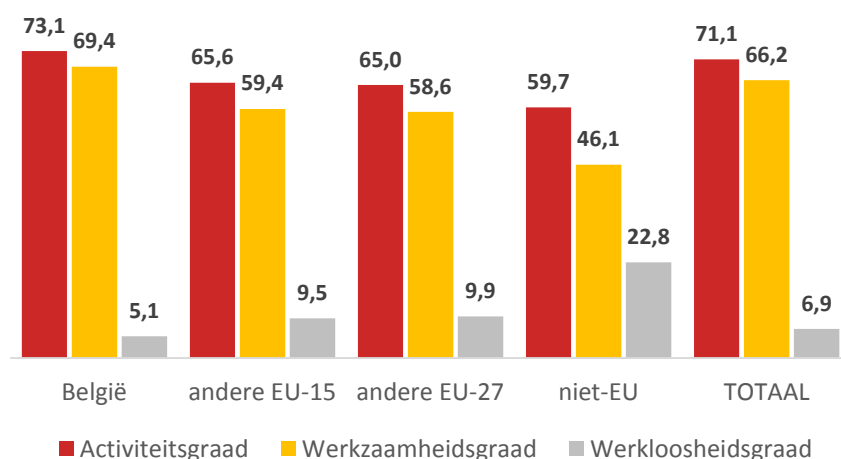
HERKOMST

Figuur 2a. Verdeling (%) van de totale bevolking (15-64 jaar) volgens socio-economische positie, naar **herkomst** (Vlaanderen, jaargemiddelde 2012)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – Bevolkingsstatistieken, DWH AM&SB bij de KSZ, FOD WASO (Bewerking Steunpunt WSE)

Figuur 2b. Activiteits-, werkzaamheids- en werkloosheidsgraad (%) volgens **herkomstgroep** (Vlaanderen, 15-64 jaar, jaargemiddelde 2012)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – Bevolkingsstatistieken, DWH AM&SB bij de KSZ, FOD WASO (Bewerking Steunpunt WSE)

4. Vergelijking met de Herkomstmonitor van het Departement WSE

In de inleiding gaven we aan dat met de recente beschikbaarheid van de herkomstgegevens in het Datawarehouse AM&SB reeds een aantal analyses en instrumenten werden uitgewerkt om de positie van personen met een buitenlandse herkomst in de bevolking of op de arbeidsmarkt in kaart te brengen. Hierbij denken we onder meer aan de 'Herkomstmonitor' van het Departement WSE. De resultaten zoals daarin uitgewerkt en deze zoals verwerkt in de Vlaamse arbeidsrekening zullen op sommige vlakken verschillen. Hiervoor zijn verschillende verklaringen. Behalve de verschillende manier waarop de gegevens gepubliceerd worden – zoals een ander jaar of meetmoment, de leeftijdsafbakening – zijn er ook methodologische verschillen. We zetten de belangrijkste hier op een rijtje.

a) De bronstatistiek: het Datawarehouse AM&SB als primaire of secundaire bron

Een eerste belangrijk verschil is de bronstatistiek. Waar in de herkomstmonitor rechtstreeks een verwerking gebeurt op de gegevens uit het Datawarehouse AM&SB (primaire bron), worden de Datawarehousegegevens in de Vlaamse arbeidsrekening enkel aangewend als secundaire bron, met name om conversiecoëfficiënten te berekenen die moeten toelaten om de bestaande telling uit de arbeidsrekening te verdelen volgens nationaliteit of herkomst. De totalen in de arbeidsrekening blijven dus identiek na integratie van de nationaliteits- of herkomstgegevens, en verschillen met de totalen in het Datawarehouse dan wel de Herkomstmonitor.

b) Afbakening bevolking

Voor de integratie van de nationaliteits- en herkomstgegevens op basis van de Datawarehousegegevens, werd de data-aanvraag zo goed mogelijk afgestemd op de concepten en populaties uit de Vlaamse arbeidsrekening. Voor de afbakening van de bevolking in de Vlaamse arbeidsrekening gaan we uit van de officiële bevolkingscijfers zoals gepubliceerd bij de FOD Economie. Het gaat hierbij om het geheel van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben, inclusief de Belgen en de vreemdelingen toegelaten of gemachtigd om zich te vestigen of om op het grondgebied te verblijven, maar exclusief de vreemdelingen die minder dan drie maand op het grondgebied verblijven, de asielzoekers en de vreemdelingen in onregelmatige situatie (FOD Economie, 2013). Dit wil zeggen dat de ingeschrevenen in het Wachtregister (voor vreemdelingen die zich vluchteling verklaren of die vragen om als vluchteling te worden erkend) niet opgenomen zijn in deze bevolkingscijfers.

Aangezien we in de Vlaamse arbeidsrekening de officiële bevolkingscijfers volgen, betekent dit dat we geen rekening houden met de bevolking in het Wachtregister. De Herkomstmonitor daarentegen gaat uit van de totale bevolking inclusief het Wachtregister. Bijgevolg noteren we in de Vlaamse arbeidsrekening lagere bevolkingsaantallen en vooral een lager aandeel van de bevolking van niet-Belgische herkomst in vergelijking met de Herkomstmonitor (zie tabel 4).

Tabel 4. Verdeling van de **totale bevolking** (15-64 jaar) naar herkomst (Vlaanderen, 2012)

	België (n)	andere EU-15 (n)	andere EU-27 (n)	niet-EU (n)	Totaal (n)	België (%)	andere EU-15 (%)	andere EU-27 (%)	niet- EU (%)	Totaal (%)
Vl. Arbeidsrekening	3 374 036	299 239	72 052	400 799	4 146 127	81,4	7,2	1,7	9,7	100,0
Herkomstmonitor	3 371 818	298 816	72 114	411 528	4 154 276	81,2	7,2	1,7	9,9	100,0
<i>verschil</i>	<i>+2 218</i>	<i>+423</i>	<i>-62</i>	<i>-10 729</i>	<i>-8 150</i>	<i>+0,2</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,2</i>	<i>0,0</i>

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt WSE) / Herkomstmonitor (Departement WSE)

c) Afbakening werkenden

In de Vlaamse arbeidsrekening worden de *studenten* en *uitgaande grensarbeiders* bijgeraamd als afzonderlijke groepen werkenden (loontrekkenden). In het Datawarehouse worden beide groepen (tot dusver) nog gecatalogeerd onder de niet-beroepsactieven. Dit leidt in de arbeidsrekening tot een hoger aantal werkenden in vergelijking met de Herkomstmonitor.

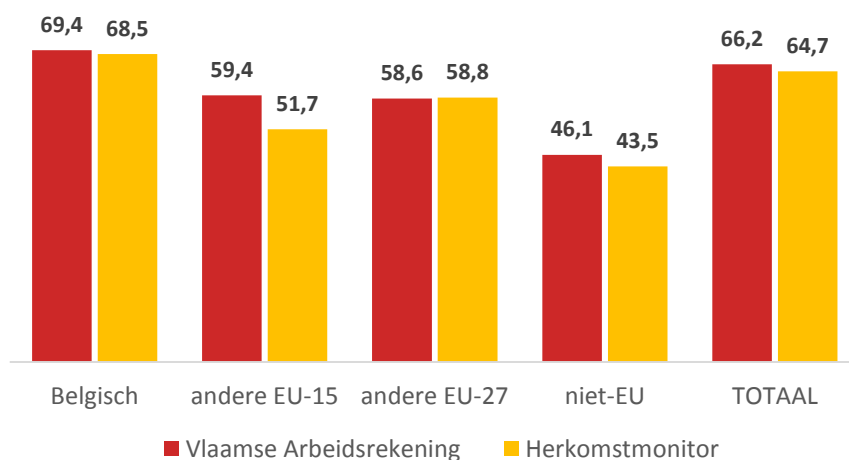
Voor de verdeling naar nationaliteit en herkomst doen we voor de studenten beroep op conversiecoëfficiënten zoals berekend voor de globale groep loontrekkenden. De uitgaande grensarbeiders uit de arbeidsrekening werden echter afzonderlijk verdeeld naar nationaliteit op basis van bijkomende RIZIV-gegevens over de nationaliteit van de uitgaande grensarbeiders zelf (zie supra). Logischerwijze is ook dit zichtbaar in de cijfers, wanneer deze worden vergeleken met deze uit de Herkomstmonitor (waarin gebruik wordt gemaakt van de originele Datawarehousegegevens, waar de grensarbeiders dus onder de niet-beroepsactieven vallen). Zo ligt binnen de groep werkenden het aantal personen met een herkomst uit een 'ander EU-15' land hoger in de arbeidsrekening doordat zij – afgaand op de RIZIV-informatie over hun nationaliteit – vaker worden toegewezen aan een buurland of dus een 'ander EU-15' land (zie tabel 5).

Tabel 5. Verdeling van de **werkenden** (15-64 jaar) naar herkomst (Vlaanderen, 2012)

	België (n)	andere EU-15 (n)	andere EU-27 (n)	niet-EU (n)	Totaal (n)	België (%)	andere EU-15 (%)	andere EU-27 (%)	niet- EU (%)	Totaal (%)
Vl. Arbeidsrekening	2 340 185	177 615	42 233	184 722	2 744 755	85,3	6,5	1,5	6,7	100,0
Herkomstmonitor	2 310 052	154 636	42 423	179 043	2 686 154	86,0	5,8	1,5	6,7	100,0
<i>verschil</i>	<i>+30 133</i>	<i>+22 979</i>	<i>-190</i>	<i>+5 679</i>	<i>+58 601</i>	<i>-0,7</i>	<i>+0,7</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt WSE) / Herkomstmonitor (Departement WSE)

Ook volgt uit dit alles dat de globale activiteitsgraad of werkzaamheidsgraad en in het bijzonder deze onder personen met een 'andere EU-15' herkomst, hoger is in de Vlaamse arbeidsrekening dan in de Herkomstmonitor (zie figuur 3 voor de werkzaamheidsgraad).

Figuur 3. Werkzaamheidsgraad (%) volgens **herkomstgroep** (Vlaanderen, 15-64 jaar, 2012)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt WSE) / Herkomstmonitor (Departement WSE)

d) Afbakening werkzoekenden

Een laatste belangrijk verschilpunt in de methodologie is de afbakening van de populatie werkzoekenden. Voor de integratie en verdeling van de nationaliteit en herkomst in de Vlaamse arbeidsrekening werd – in de aanvraag van de Datawarehousegegevens – opnieuw zo sterk mogelijk aangeleund bij het VAR-concept van de 'niet-werkende werkzoekenden' zoals geregistreerd door de gewestelijke bemiddelingsinstanties. Dit betekent dat in deze werkzoekendenpopulatie niet alleen uitkeringsgerechtigde werkzoekenden worden meegenomen – zoals in de Herkomstmonitor – maar ook bijkomende categorieën als de jongeren in wachttijd, de vrij ingeschreven of andere verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden.

Om de populatie van NWWZ zo nauwkeurig mogelijk te benaderen aan de hand van gegevens uit het Datawarehouse maken we *geen* gebruik van de uitkeringsgerechtigde werkloosheid zoals weergegeven in de nomenclatuur van het Datawarehouse, maar gebruiken we de variabele 'categorie van werkzoekenden' (ncat). Deze variabele deelt de werkzoekenden die ingeschreven zijn bij de gewestelijke bemiddelingsdiensten op in een aantal categorieën, waarvan de eerste twee betrekking hebben op de 'niet-werkende werkzoekenden' (*situatie 2012*)⁸. Het gaat enerzijds om de categorie van 'jonge werklozen in wachttijd' (ncat41) en anderzijds om de algemene categorie 'werkzoekenden' (ncat40).⁹

⁸ Vanaf 2013 zijn er andere codes van toepassing en moet de afbakening van de niet-werkende werkzoekenden op basis van de variabele ncat aangepast worden.

⁹ De code ncat40 omvat: - de werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (00) - de werkzoekende uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die vrijgesteld zijn van de gemeentelijke controle (01) - de niet-werkende werkzoekenden die vrij ingeschreven zijn (03) - de werkzoekenden die uitgesloten zijn van werkloosheidsuitkeringen die verder blijven stempelen

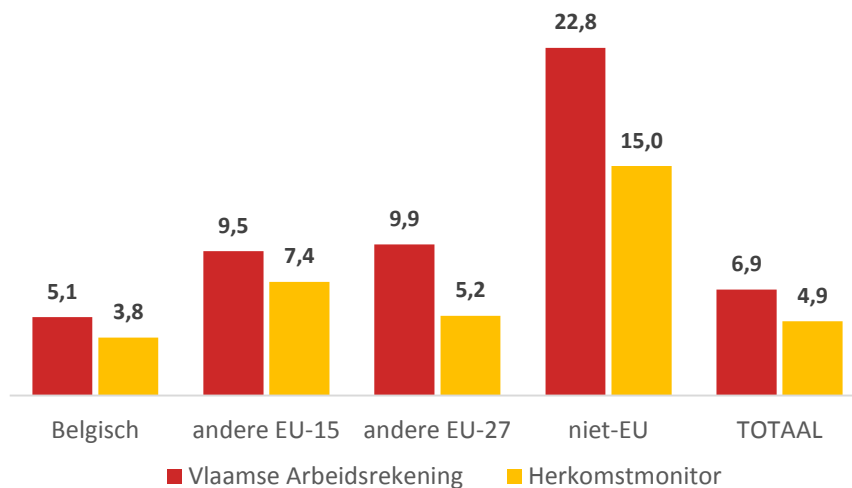
De Herkomstmonitor maakt daarentegen gebruik van de beperktere groep van 'uitkeringsgerechtigde' werklozen zoals weergegeven in de nomenclatuur van het Datawarehouse. Dit verschil leidt dan ook tot hogere werkloosheidsaantallen en hogere werkloosheidsgraden in de Vlaamse arbeidsrekening, en dit vooral onder de groep van personen met een herkomst van buiten de EU. Het is immers in grote mate binnen deze herkomstcategorie dat we de bijkomende groepen NWWZ (zoals de vrij ingeschrevenen en de andere verplicht ingeschrevenen) moeten situeren. Dit alles blijkt duidelijk in tabel 6 en figuur 4.

Tabel 6. Verdeling van de **werkzoekenden** (15-64 jaar) naar herkomst (Vlaanderen, 2012)

	België (n)	andere EU-15 (n)	andere EU-27 (n)	niet- EU (n)	Totaal (n)	België (%)	andere EU-15 (%)	andere EU-27 (%)	niet- EU (%)	Totaal (%)
Vl. Arbeidsrekening	126 757	18 552	4 637	54 450	204 396	62,0	9,0	2,3	26,6	100,0
Herkomstmonitor	91 124	12 444	2 337	31 663	137 568	66,2	9,0	1,7	23,0	100,0
<i>verschil</i>	<i>+35 633</i>	<i>+6 108</i>	<i>+2 300</i>	<i>+22 787</i>	<i>+66 828</i>	<i>-4,2</i>	<i>0,0</i>	<i>+0,6</i>	<i>+3,6</i>	<i>0,0</i>

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt WSE) / Herkomstmonitor (Departement WSE)

Figuur 3. Werkloosheidsgraad (%) volgens **herkomstgroep** (Vlaanderen, 15-64 jaar, 2012)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ-DMFA, RSZPPO, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, FOD Economie – Algemene Directie Statistiek – Bevolkingsstatistiek, DWH AM&SB bij de KSZ, FOD WASO (Bewerking Steunpunt WSE)

(04+14) - de werkzoekenden ten laste van het OCMW (05) - de werkzoekenden die afhangen van de regionale fondsen voor de sociale en professionele integratie van personen met een handicap (06) - de vrijwillig deeltijdse werknemers (07) - de werklozen die vrijwillig afstand doen van werkloosheidsuitkeringen (09) - de jongeren die recht hebben op overbruggingsuitkeringen (12).

Bibliografie

Commissie Diversiteit. (2014). *Advies monitoren van personen van allochtone afkomst op basis van administratieve databanken van 4 juli 2014*. Brussel: Commissie Diversiteit bij de SERV.

Commissie Integratiebeleid. (2014). *Uniforme operationalisering van de doelgroep bij de monitoring van het horizontaal integratiebeleid*. Nota Commissie Integratiebeleid 28/11/2014.

Djait, F. (2015). *Herkomstmonitor 2015. Arbeidsmarktpositie van personen met een buitenlandse herkomst op basis van administratieve gegevens*. Brussel: Departement Werk en Sociale Economie.

FOD Economie. (2013). *Structuur en Beweging van de residentiële bevolking (wettelijke statistiek geldig op nationaal vlak)*.

Vanderbiesen, W. (2014). *Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Basis- en detailtabellen. Update 2012 (Methodologisch rapport)*. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie